

Liek na dehumanizáciu človeka: Modlitba ruženca a kresťanský Východ (Tretí diel)

Lucia Laudoni

18. mája 2023 ✝ Cirkev

predchádzajúce časti:

[Liek na dehumanizáciu človeka: Modlitba ruženca a kresťanský Východ \(Prvý diel\)](#)

[Liek na dehumanizáciu človeka: Modlitba ruženca a kresťanský Východ \(Druhý diel\)](#)

Človek nemusí byť hvezdárom, aby docenil múdrosť latinského slova *firmamentum* – nebeská klenba, opora oblohy. Aj ľudské čelo, respektíve lebka, sa ponáša na klenbu – oblúk katedrály ľudského (roz)umu.

Firmamentum pre náš um, ktorý máme podľa odporúčania východných otcov zjednotiť so srdcom. Nezastupiteľnú úlohu v tomto procese zohráva *oratio cordis*, ale aj spomínané Pravidlo Presvätej Bohorodičky obľúbené najmä medzi pravoslávnyimi Rusmi a Moldavcami (*rânduiala Maicii Domnului*).

Firma mentem – upevni svoju myseľ! Pevnosť „zabetónovaná“ v latinskom slovese *firmare* (spevňovať, utvrdzovať) by mala byť základným stavebným kameňom našej viery. Len tak bude *mens firma* (pevná myseľ) slúžiť ako dôstojné *firmamentum* (nebeská báň) pre diskurzívny a dogmatický element našej viery.

Ako odlíšiť *firmitudo animi* (pevnosť ducha) od obyčajnej zatvrdnutosti? Ovocím duchovnej stability je pokora, ktorá nemá strach pred rozhodnosťou a odvahe dáva správny smer, kým dôsledkom zatvrdnutosti zostáva pýcha v maske pokory.

Človek dokáže pevne stáť, *firmiter insistere*, keď sa jednou rukou opiera o Kristov kríž a druhou rukou sa s detskou dôverou drží Tej, ktorá vyriešením svojho fiat podpísala v mene ľudstva novú zmluvu s Bohom.

Rozpletač rozkolníckych uzlov

Alma mater otca Vsevoloda Leonidoviča Roška bola parížska Sorbonna. Zanietený katolícky konvertita, historik, misionár, spisovateľ a východná duša až „do posledného atómu“ svojej bytosti bol toho názoru, že duchovné problémy Ruska môže vyriešiť len *pia unio* – úprimná jednota miestnej cirkvi s rímskym prestolom.

Pravoslávne kruhy však v pápežovi videli hereziarchu, akoby prorocky tušili, do akého extrému jedného dňa povedie abaxiálna, od pevnej osi rímskej dogmatiky odklonená „papolatria“ niektorých pokoncilových cirkevných pyrotechnikov, kochajúcich sa v ohňostrojoch (post)moderny. Aj ten najkrajší ohňostroj však páchne po strelnom p(r)achu.

Silu na svoju misiu Vsevolod Roško hľadal najmä pri oltári. Stal sa gréckokatolíckym kňazom a spolu so svojím bratom Georgijom zasvätil život katolíckemu apoštolátu medzi Rusmi v diaspóre.

Zjaveniami Panny Márie v Rusku sa zaoberali aj katolícki autori.

Zdroj: pixnio.com

Páter Roško venoval osobnosti svätého Serafima Sarovského a jeho mariánskemu sanktuáriu v Divejeve zaujímavú knihu. Miestnu prax recitácie mariánskeho pravidla so stopäťdesiatimi invokáciami *Deipara Virgo (per)gaude* vítal s otvorenou náručou. Kto čaká, že ruský katolík sa bude povinne brodiť bahnom nenávisti voči pravoslávii, v ktorom bol pokrstený, hlboko sa mýli.

„Ruská Fatima“ očami gréckokatolíckeho historika

Autenticitu zjavení Prečistej Panny askétovi zo Sarova Roško otvorene *et propalam* nepopiera, zároveň však tvrdí, že hlavným cieľom budovania mariánskej Svätej priekopy v Divejeve bolo „zaistenie bezpečnosti mníšok“. Mystický aspekt (zvečnenie cesty, ktorú posvätili kroky Matky Božej) v jeho interpretácii udalostí ustupuje do úzadia. Praktické dôvody (ochrana a stabilita hraníc rozľahlého konventu) podľa názoru katolíckeho byzantského jereja ležali na srdci aj samému svätému Serafimovi, ktorý takýmto spôsobom vytváral duchovnú i prirodzenú bariéru proti zlodejom. Roľníci žijúci v susedstve monastiera nemali vždy čestné úmysly, najmä nie po tom, čo sa nechali naverbovať do služieb revolúcie.

Serafimov výrok, že divejevská „kanavka“ zastaví Antikrista sťa Hannibala *ante portas*, pozornosti pátra Roška nemohol uniknúť. Sarovský starec údajne zapísal slovo Antikrist s malým začiatočným písmenom a na tejto gramatickej premise stavia Roško svoj argumentačný aparát. Pod prezývkou Antikrist dešifroval osobu istého jeromonacha Joasafa (svetským menom Ivan Tichonov). Serafim s ním nepestoval vrúcne vzťahy, zato on sa prezentoval ako starcova pravá ruka.

Či už uveríme výkladu Vsevoloda Roška alebo sa prikloníme k názoru divejevských sestier, ktoré pripisujú „kanavke“ eschatologický význam, *genius loci* tohto miesta tým žiadnu ujmu neutrpí. Miesto, ktorého sa dotkla Žena šliapajúca po hlave hada nemôže byť nesväté.

Aj katolícky historik si bol vedomý, že Kráľovná neba a zeme je v Svätoserafímskom Divejevskom monastieri osobitne prítomná a pracuje na diele zjednotenia cirkví svojím vlastným spôsobom, ktorý je pre pravoslávnu aj katolícku stranu tajomstvom.

Laudatio na panenstvo

Veľký obdiv si zaslúži pravidlo neprijímať do mníšskeho stavu v Divejeve vdovy, ale len slobodné mladé devy *dono cum virginitatis*. Panenstvo, vysoko hodnotené veľkými západnými otcami Ambrózom Milánskym či Augustínom, tu našlo rusko-byzantský *sensus exprimendi*.

Ikona Presvätej Bohorodičky Vládkyne v jednej z ruských katedrál.

Zdroj: Ssr / en.wikipedia.org

V dvadsiatych rokoch sa v Rusku preosievali duše. Ideologické sito si našlo každého. Aj sestry z Divejeva s *apostolníkmi* (závojmi) na hlavách a s apoštolskou mariánskou úctou *in mente firma*.

„Po bokoch sme umiestnili nádherné vežičky so stĺpmi a s ikonami Presvätej Bohorodičky,“ píše Ljaševský, „tieto vežičky však boli odnímateľné a sestry ich v noci dávali dolu (pravdepodobne z dôvodu ochrany pred vandalizmom sovietskych bezbožníkov, pozn. naša). Ľudia si odtiaľ brávali domov hrst' zeme.“

Rozprávanie Štefana Ljaševského o kráse divejevskej Svätej priekopy z roku 1922 upúta svojou bezprostrednosťou a katolíckemu čitateľovi možno pripomenie dávny zvyk odnášať si z pútí *reliquiae memento* v podobe medailónikov s pôdou zo Svätej zeme, či s tufom z rímskych katakomb vsadeným do malých otváracích krížikov... Pútnická spiritualita a vzduch nasiaknutý Zdravsmi však nie sú jediným spojivkom Divejeva s veľsvätyňou v Cova da Iria. Pokiaľ by existovala detailná kronika obrátení *in situ*, bola by dosť objemná.

Prípad petrohradského psychiatra

Ivan Andrejevský pôsobil ako profesor psychiatrického ústavu v Petrohrade. Keďže nemienil zaostávať za materialistickým rýchlovlakom svojej doby, religiozita v jeho živote „zákonite“ nemohla hrať prvé husle.

Profesor ešte netušil, že *gratia Dei Altissimi* môže vypáliť diery pochybností aj do jeho lekárskeho plášťa. Mníšky mu svoje modlitebné pravidlo opísali s dôslednosťou architekta: „Trikrát obíďte priekopu s *čotkami* (modlitebné šnúry a koráliky východných kresťanov blízke ružencu), stopäťdesiatkrát pri tom hovorte anjelské pozdravenie Raduj sa, Bohorodička (byzantská „sestra“ *Ave Marie*) a aj Otčenáš predneste stopäťdesiatkrát. Potom sa môžete modliť na rôzne úmysly za príbuzných a priateľov, za živých i za mŕtvych. Nakoniec povedzte svoju najúprimnejšiu túžbu a určite sa vám splní.“

Všimnime si, že priestor na osobné prosby vzniká až v závere modlitby, aby sa myseľ počas jednotlivých desiatkov zbytočne nerozptyľovala. Prosby za blížnych majú prednosť pred latentným sebestvom osobných úmyslov.

Tento modlitebný poriadok je úzko spojený s pohybom (trojitá procesia vôkol „kanavky“). „Ruský ruženec“ je didaktickou duchovnou cestou, na ktorej si osvojujeme slová a správanie zvestovateľa blahozvesti o počatí Božieho Syna – archanjela Gabriela. Kresťania patriaci k tradícii *Christianitatis Byzantinae* sú počas svätej liturgie pripodobňovaní k cherubínom (*Qui Cherubim mystice repraesentamus*, staršie preklady z franského prostredia majú *imitamur*). Krása a podstata Zdravasov z pohľadu východného kresťana spočíva tiež v túžbe stať sa živými ikonami anjelov velebiacich Bohorodičku ustavičným Ave.

Archetyp Prečistej Panny s cisárskymi regáliami má pôvod v Konštantínopole.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Pri počúvaní príbehov, ako Panna Mária každý deň neviditeľne kráča divejevskou Svätou priekopou si petrohradský psychiater možno ťukal po čele. Zatiaľ.

Jedna z mníšok si veľmi želala poznať presnú chvíľu, kedy *Domina nostra* prichádza do monastiera. Predstavená jej poradila správať sa tak, akoby pri nej *Regina angelorum* neustále stála. Mníška začala žiť ešte zodpovednejšie.

Andrejevský posmeľovaný kolegami ateistami si do Divejeva urobil „nevinný“ výlet. Podarí sa mu raz a navždy uzavrieť „tmársku“ kapitolu? Po tretej „ružencovej“ procesii sa búrka v jeho hlave konečne utíšila. „Odrazu ma zachvátila zvláštna duchovná radosť. Tichá, vrúcna a voňavá,“ opisuje svoj stav profesor, ktorý uveril v Kristovo božstvo, pretože pocítil lásku Jeho Matky.

Dominatrix regans

V čase, keď negramotné fatimské deti kradli svojou múdrosťou reč diplomovaným teológom, sa v Rusku schyľovalo k politickému zemetraseniu. A tektonickými doskami udalostí opäť hýbala Božia Mať.

Blížil sa 15. marec 1917 – deň abdikácie posledného cára Nikolaja II. V obci Kolomenskoje neďaleko Moskvy žila sedliačka menom Jevdokia. Akýsi hlas ju vo sne informoval, že v pivnici znesväteného chrámu nájde zabudnutý mariánsky obraz, ktorý v živote ruského ľudu zohrá dôležitú úlohu.

Jevdokii to nedalo a do kostola naozaj zašla. S pomocou kňaza sa jej podarilo objaviť starú ikonu, ktorá však bola pokrytá hrubou vrstvou sadzí z votívnych sviečok a nebolo na nej nič vidno. Sedliacka a kňaz vyniesli ikonu na denné svetlo a uzreli čosi, čo im obom vzalo dych – postava na ikone bola odetá do slávnostného šarlátového rúcha a v rukách držala insígnie cisárskej moci – *sceptrum* (žezlo) a *globus* (kráľovské jablko). V lone Jej veličenstva trónilo žehnajúce Dieťa Ježiš.

Ikonografické kompozície tohto typu (*Dominatrix regnans*, v gréckej kultúre *Κυριώτισσα* a *Βασίλισσα*) boli v ruskom prostredí pomerne vzácne. Panna Mária v pozícii tróniacej Imperátorky odkazuje na historickú skúsenosť Nového Ríma, ktorý vyznamenal Bohorodičku vojenským titulom nepremožiteľného generála (o zázračnej úlohe *Theotokos* počas avarskeho obliehania Konštantínopola sme písali [v tomto článku](#)).

Objav stratenej ikony Najsvätejšej Vládkyne (*Державная*) práve v deň abdikácie právoplatného ruského monarchu je viac než symbolický. Predpokladá sa, že Bohorodička prostredníctvom tohto znamenia prevzala na seba vládu nad Ruskom a stala sa nebeskou Cárovnou, keďže pozemskú vládu uchvátili Antikristove krysy.

V gréckokatolíckej cirkvi v San Franciscu sa môžeme pokloniť jednej z ikon Fatimskej Panny Márie.

Zdroj: Jim Forest / flickr.com

Kalendáre si podali ruky

Konvergencia termínov zjavení vo Fatime a zázračného nájdenia imperátorskej ikony v Kolomenskom má aj druhé dejstvo. Posledná supernaturálna návšteva Nepoškvrnenej v portugalskom horskom mestečku sa odohrala 13. októbra 1917. A v ten istý deň spievalo pravoslávne Rusko večiereň (vigíliu) jedného z najkrajších mariánskych sviatkov byzantského sveta. Ako je to možné?

Gregoriánsky kalendár v krajine ešte neplatil. Hoci *mundus Latinus* písal 13. október, v Rusku stále „úradoval“ 30. september. Podľa cirkevného kalendára však nový liturgický deň, v tomto prípade 1. október,

začína už po západe slnka. Aj letmý pohľad do pravoslávneho alebo gréckokatolíckeho kalendára prezradí, že 1. októbra si Cirkev pripomína slávnosť Ochrany Presvätej Bohorodičky (v cirkevnoslovanskej terminológii *Ποκορ*). Východná časť Kristovej Cirkvi v tento deň oslavuje zjavenie Najsvätejšej Madony v jednej zo svätýň Konštantínovho mesta na Zlatom rohu v 10. storočí, kedy Panna Mária rozprestrela nad kresťanským národom svoj ochranný plášť.

Nie je fascinujúce, že večiereň sviatku Ochrany Bohorodičky v ďalekom Rusku pripadla presne na deň slnečného zázraku vo Fatime? *Nota (valde) bene*: táto astronomická zhoda by nebola možná, keby sa Rusko neriadilo juliánskym počítaním času!

Nebeská Cárovná navštívila Fatimu opäť. V rokoch 2003 a 2014 symbolicky pozdravila svoje pútnické miesto zásluhou ruských veriacich, ktorí priniesli do Fatimy divotvornú cársku ikonu z Kolomenského.

Záver minisérie o východnom modlitebnom pravidle Presvätej Bohorodičky a o neviditeľnej pupočnej šnúre medzi byzantsko-ruským obradom a Fatimou bude patriť ikone Kazanskej Matky Božej. Ako sa slávny obraz z Kazane dostal na miesto, kde *Intemerata Deipara* apelovala na obrátenie Ruska? Priblížime si tiež kompletný preklad „ruženca z Divejeva“ i spôsob, ako sa ho správne modliť.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/liek-na-dehumanizaciu-cloveka-modlitba-ruzenca-a-krestansky-vychod-treti-diel/>